

Givet

14.4.2026

TILL REPUBLIKENS PRESIDENT

HÄNVISNING

Justitieministeriets brev 25.3.2026 gällande ärendet nr VN/9773/2026

ÄRENDE

- Ålands lagtings beslut 16.3.2026 om antagande av följande landskapslagar:
1. Landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om allmänt stöd (härefter blankettlagen),
  2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om främjande av integration,
  3. Landskapslag om ändring av 3 § landskapslagen om allmänt bostadsbidrag,
  4. Landskapslag om ändring av 22 § landskapslagen om studiestöd,
  5. Landskapslag om ändring av landskapslagen om arbetsmarknadspolitisk verksamhet,
  6. Landskapslag om ändring av 12 och 13 § landskapslagen om sysselsättningsfrämjande utbildning,
  7. Landskapslag om ändring av 21 § landskapslagen om hemvårdsstöd.

UTLÅTANDE

Högsta domstolen har granskat lagtingsbesluten i det syfte som stadgas i 19 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland och anför som sitt utlåtande följande.

Allmänt

Lagtinget har genom sitt beslut antagit en landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om allmänt stöd (FFS 48/2026, härefter rikslagen). Genom blankettlagen görs rikslagen tillämplig inom landskapets behörighet med i blankettlagen angivna avvikelser. Genom de övriga sex landskapslagarna görs lagtekniska följdändringar i gällande landskapslagar.

Det allmänna stödet är ett stöd som är avsett att trygga den grundläggande försörjningen vid arbetslöshet och som ersätter grunddagpenning och

arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa gjordes, med vissa avvikelser, tillämplig inom landskapets behörighet genom landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (härefter den gällande blankettlagen). Lagen om utkomstskydd för arbetslösa kommer, efter pågående reformer i riket, framöver endast att innehålla regler om inkomstrelaterad dagpenning.

Lagstiftningskompetens

Enligt 18 § 1, 13 och 23 punkterna i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om socialvården och främjande av sysselsättningen samt i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar. Enligt 27 § 11 punkten och 29 § 1 mom. 3 punkten i självstyrelselagen tillkommer lagstiftningsbehörigheten riket i fråga om försäkringsavtal och socialförsäkring. Således hör bestämmelserna om grund-dagpenning och arbetsmarknadsstöd till landskapets lagstiftningsbehörighet, medan den inkomstrelaterade dagpenningen utgör riksbehörighet (HD 4.6.2020, OH 2020/111).

Den gällande blankettlagen gäller bestämmelserna om arbetslöshetsdagpenning som betalas som grunddagpenning och den därtill anslutna förhöjningsdelen samt barnförhöjningen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Dessa bestämmelser i den gällande blankettlagen har ansetts falla inom landskapets lagstiftningsbehörighet (HD 9.9.2003, OH 2003/72). Det allmänna stödet ska som ovan konstaterats ersättas i den gällande blankettlagen avsedda och ovan nämnda ersättningsformerna.

Utgångspunkten är således att landskapslagarna gäller angelägenheter som hör till landskapets lagstiftningskompetens. Till den del bestämmelser i landskapslag utgör riksbehörighet, kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

Därtill bör det vid lagstiftningsgranskningen tas ställning till förhållandet mellan den nu ifrågavarande lagstiftningen och Finlands grundlag, eftersom stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag utgör riksbehörighet enligt 27 § 1 punkten självstyrelselagen.

Grundlagsutskottet har med anledning av propositionen till rikslagen i sitt utlåtande (GrUU 41/2025 rd – RP 112/2025 rd) ansett att behovsprövningen i den föreslagna regleringen kan anses problemfri med avseende på 19 § 2 mom. i grundlagen. Lagtingsbeslutet är en blankettlag där rikslagens innehåll antagits att gälla i landskapet med vissa ändringar och kompletteringar. Högsta domstolen finner att de grundläggande fri- och rättigheterna respekteras i beslutet på ett sätt som motsvarar regleringen in rikslagen.

Med undantag av den nedan behandlade 6 § 1 mom. blankettlagen anser högsta domstolen således att det med beaktande även av Ålandsdelegationens utlåtande i övrigt inte föreligger skäl till andra än de nedan framförda anmärkningarna.

Rätt att begära in uppgifter

Enligt 6 § 1 mom. blankettlagen har Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet rätt att av andra myndigheter på Åland och i riket, på motsvarande sätt, begära in sådana i 45 § rikslagen avsedda uppgifter för skötseln av sina lagstadgade uppgifter.

Enligt 45 § 1 mom. rikslagen har där uppräknade myndigheter trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för att avgöra ett ärende som behandlas eller annars för att verkställa uppdrag enligt denna lag eller en för Finland bindande överenskommelse om social trygghet eller annan internationell rättsakt som gäller social trygghet. Därefter räknas upp de myndigheter och andra instanser som är skyldiga att ge uppgifter.

Den ifrågavarande bestämmelsen i blankettlagen kan beröra skyddet för privatlivet som tryggas i 10 § 1 mom. grundlagen, särskilt då rätten att begära in uppgifter även omfattar sekretessbelagda uppgifter.

Utgående från motiveringarna till landskapsregeringens lagförslag verkar avsikten ha varit att Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet skulle ha motsvarande rätt att få uppgifter av andra myndigheter såsom de myndigheter som avses i rikslagen har på basis av den hänvisade bestämmelsen. Blankettlagens bestämmelse är dock formulerad på ett sådant sätt att det inte klart framgår av vilka andra myndigheter Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har rätt att begära in här avsedda uppgifter.

Grundlagsutskottet har i olika sammanhang ansett att bestämmelser som ger myndigheter rätt att trots sekretessbestämmelser få information som är nödvändig för att utföra de uppgifter som avses i lagen kan vara problematiska då både informationen i fråga och myndigheterna den kan begäras av inte tillräckligt klart har framgått ur bestämmelsen. Den här typen av omfattande rätt till information har trots nödvändighetskravet ansetts vara summariskt vag och ospecificerad till den grad att den stridit mot 10 § 1 mom. grundlagen (se t.ex. GrUU 59/2010 rd och GrUU 42/2010 rd).

Högsta domstolen har tidigare granskat en bestämmelse som gav en landskapsmyndighet rätt att trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar av andra myndigheter få de uppgifter som var nödvändiga för att verkställa och utveckla vissa av myndighetens uppgifter (HD 21.6.2023, KKO-HD/754/2023). Högsta domstolen konstaterade att kretsen av de myndigheter av vilka myndigheten hade rätt att få uppgifter var opreciserad och täckte i princip alla myndigheter. Därtill var syftet med att få känsliga uppgifter vagt formulerat och oklart enligt lagrummet och även i ljuset av landskapslagens förarbeten. Trots att rätten att få information var knuten till ett krav på nödvändighet på ett konstitutionellt sett vederbörligt sätt, var bestämmelsen i landskapslagen i övrigt ändå för vag och ospecificerad. Därför

och med tanke på 10 § 1 mom. grundlagen och grundlagsutskottets praxis gällande skyddet för privatlivet och personuppgifter var en dylik bestämmelse problematisk.

Fastän bestämmelsen i 6 § 1 mom. blankettlagen genom hänvisningen till rikslagens motsvarande bestämmelse knyter samman rätten till att begära in uppgifter till ett krav på nödvändighet, är ändå de här avsedda uppgifterna och de myndigheter av vilka uppgifterna kan begäras in i den mån oklart formulerade att rätten att begära in uppgifter som helhet bör anses vara för ospecificerad och vag.

Bestämmelsen strider således mot 10 § 1 mom. grundlagen. På dessa grunder anser högsta domstolen att 6 § 1 mom. blankettlagen utgör en behörighetsöverskridning.

Slutsats

På dessa grunder anser högsta domstolen att 6 § 1 mom. landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om allmänt stöd ska förordnas att förfalla.

Högsta domstolen anser att de granskade landskapslagarna till övriga delar faller inom landskapets behörighet och att det inte torde finnas hinder för att landskapslagarna till övriga delar träder i kraft.

Enligt 20 § självstyrelselagen ankommer det på landskapsregeringen att göra en bedömning av situationen, om en landskapslag till en viss del förordnas att förfalla.

Ordförande Tuomo Antila

Föredragande Kristian Sjöblom

Utlåtandet har underskrivits elektroniskt.

I ärendets handläggning har deltagit justitieråden Tuomo Antila, Alice Guimaraes-Purokoski, Pasi Pölönen, Kaarlo Hakamies och Heli Melander. Föredragande har varit Kristian Sjöblom.